

FARSTA STADSDELSFÖRVALTNING
AVDELNINGEN FÖR ÄLDREOMSORG

TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 504-267/2007
SID 1 (9)
2007-07-27

Handläggare: Carina Thörnblom
Telefon: 08-508 18 122

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2007-08-23

Stockholms stads äldreplan 2007-2011
Yttrande till kommunstyrelsen, dnr 327-1781/2007

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Omedelbar justering

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Annica Dominus
avdelningschef

Sammanfattning

Äldreförvaltningen har utarbetat ett förslag till äldreplan för Stockholms stad för åren 2007 – 2011. Syftet med äldreplanen är att den ska utgöra en kommungemensam plattform tillsammans med gällande lagar, de övergripande inriktningsmålen och prioriterade inriktningar som fastställts av kommunfullmäktige. Detta ska vara vägledande i stadsdelsnämndernas utformning av sina verksamheter. Stadens budget är det yttersta styrdokumentet där det fastställs vilka satsningar och prioriteringar som ska göras.

Förvaltningen anser att äldreomsorgsplanen är välskriven med målsättningar som är viktiga för äldreomsorgen. Förvaltningen anser att det är viktigt att äldreomsorgen arbetar förebyggande och aktivt deltar i samhällsplaneringen genom uppsökande verksamhet, servicetjänster i form av vaktmästarservice, träffpunkter för äldre och frivilligverksamheter. Förvaltningen ser att satsningarna inte ryms inom nämndens budgetram och förutsätter att hänsyn tas till detta i kommunfullmäktiges budgetbeslut.

Förvaltningen instämmer i att äldreomsorgen ska präglas av god kvalitet och ser fram mot en gemensam kvalitetsredovisning som kommer att finnas tillgänglig på stadens hemsida. Viktigt är att se över varför stadsdelarnas egenuppföljning utifrån stadens mallar, inspektörernas uppföljning och länsstyrelsens äldreskyddsombuds inspektioner skiljer sig så avsevärt åt. Förvaltningen anser att det ska framgå att medicinskt ansvarig sjuksköterska har en central roll i arbetet gällande kvalitet och säkerhet i hälso- och sjukvårdsfrågor. Områden som är viktiga för den enskildes kvalitet är kost, utevistelse, aktiviteter och samvaro, kultur, äldres säkerhet.

Endast de områden som förvaltningen önskar kommentera, eller har synpunkter på, redovisas. Där inga kommentarer lämnats instämmer förvaltningen i förslaget till äldreplan.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för äldreomsorg. Stadsdelsnämndens pensionärsråd har behandlat ärendet den 13 augusti 2007. Pensionärsrådet har även varit delaktiga när svaret har utarbetats och haft möjlighet att lämna synpunkter vid möte den 23 juli 2007. Samverkansgruppen behandlade ärendet den 16 augusti 2007.

Bakgrund

Stockholms stads äldreomsorgsplan 2006-2010 antogs av kommunfullmäktige januari 2006. Förslag till ny äldreplan har utarbetats av äldreförvaltningen, vård och omsorgsenheten. Alliansens politiska plattform och budget 2007 ligger till grund för Stockholms stads äldreplan för perioden 2007-2011. Äldrenämnden har vid sammanträde den 23 april godkänt remissmaterialet.

Äldreomsorgsplanen ska utgöra en kommungemensam plattform och vara vägledande i stadsdelsnämndernas utformning av sina verksamheter. Tillsammans med övergripande inriktningsmål och prioriterade inriktningar som fastställts av kommunfullmäktige ska äldreomsorgsplanen utgöra det främsta styrinstrumentet för stadens äldreomsorg.

Sammanfattning av Stockholms stads äldreplan 2007-2011

Mål och strategier för äldreomsorgen i Stockholms stad 2007-2011

Staden ska ha en bra omsorg, vård och service för äldre som bygger på värdighet och trygghet, oavsett var i staden man bor

Strategier för målluppfyllelse

- Äldreomsorgen ska arbeta förebyggande och aktivt delta i samhällsplaneringen
- Den enskildes inflytande ska öka genom mångfald och valfrihet

- Äldreomsorgen ska präglas av god kvalitet
- Det ska finnas en flexibel hemtjänst som kan hantera omfattande och specifika behov
- Det ska finnas olika boendeformer som tillgodoser äldres skiftande behov
- Stadens hälso- och sjukvård ska ha en hög kvalitet och tillgodose äldres skiftande behov av vård och behandling
- Den kommunala äldreomsorgen ska samarbeta med landstingets hälso- och sjukvård med fokus på den enskildes behov
- Det ska finnas ett varierat utbud av stöd- och hjälpinsatser till dem som vårdar anhöriga och närstående
- Anställda inom äldreomsorgen ska ha adekvat utbildning och kompetens som svarar mot de krav som verksamheten ställer

Värdighet och trygghet ska prägla stadens äldreomsorg

En av stadens främsta uppgifter är att se till att det finns en omsorg av god kvalitet för äldre stockholmare som behöver service, omsorg och vård. Deras upplevelse och önskemål ska vara vägledande inom äldreomsorgen – den äldre stockholmaren ska vara i centrum. Det innebär att äldreomsorgen ska präglas av inflytande, individualisering, trygghet och respekt. Respekten för äldre människors integritet och självbestämmande kräver att valfrihet präglar utformningen av det stöd som ges. Värdighet och trygghet ska vara utgångspunkten i detta arbete.

Förutom att tillgodose äldres behov av vård och omsorg ska äldreomsorgen också arbeta förebyggande och aktivt delta i samhällsplaneringen. Ansvaret för de äldres villkor och förutsättningar delas dock av många aktörer i samhället. Inte minst i planeringen av bostäder och närmiljö är det viktigt att beakta de äldre medborgarnas förutsättningar, till exempel behov av tillgång till närservice. Också inom forskning och utveckling av ny teknik kan mycket göras för att underlätta för äldre i samhället.

Inflytande, mångfald och valfrihet

Respekten för äldre människors integritet och självbestämmande kräver att valfrihet präglar det stöd som ges. Genom kundvalsmodellen har den enskilde möjligheten att välja utförare av hemtjänst, ledsagning och avlösning.

Stadens servicehus och vård- och omsorgsboende ska ses som en gemensam resurs. Den äldre, som beviljats ett boende, har rätt att välja ett boende som certifierats/ upphandlats av staden, oavsett om boendet ligger utanför det egna stadsdelsområdet. Om det inte finns plats på önskat boende ska det vara möjligt att kunna ställa sig i kö, om plats kan beredas inom rimlig tid.

Kvalitet

Respekten för den enskildes integritet och individuella behov ska vara en gemensam värdegrund för alla som arbetar inom äldreomsorgen. Att bli 65 år och därmed tillhöra gruppen "äldre" får inte innebära att den enskildes individuella behov och förutsättningar generaliseras.

Äldreomsorgen ska präglas av personligt inflytande, individualisering, trygghet och respekt. Alla, oavsett var i staden de bor, har rätt till lika bedömning. Det ska finnas kvalitetsgarantier som säkerställer en hög standard av så väl handlägningsprocessen som insatsernas utförande.

Regelbundna kvalitetsuppföljningar av den service, vård och omsorg som ges ska genomföras enligt den uppföljningsmodell som antagits av kommunfullmäktige 2006. Resultaten av kvalitetsuppföljningarna ska göras tillgängliga för äldre och deras närstående, bland annat genom stadens hemsida.

Livskvalitet

Äldreomsorgen ska på olika sätt bidra till att höja den enskildes livskvalitet.

Mat för äldre

Maten och måltidssituationen är en viktig kvalitetsfaktor. Den mat som serveras ska vara god, vällagad och näringsmässigt anpassad till äldres behov. Personal inom äldreomsorgen ska ha goda kunskaper om livsmedelshygien och kostens betydelse för den enskildes hälsa och välbefinnande. Det ska finnas möjlighet för den enskilde att vara delaktig i måltidsplanering och matlagning, till exempel i form av matlag i hemtjänsten.

Utevistelse

Att kunna komma ut från sin bostad är för många oerhört betydelsefullt. Alla som har insatser från äldreomsorgen har rätt till utevistelse. Promenader är också en förebyggande insats som på sikt kan motverka ökat vårdbehov.

Boende för äldre

Boendet och boendemiljön är viktiga faktorer för den enskildes möjlighet till självständighet och delaktighet. Att i god tid kunna planera för sitt boende på äldre dagar är ett önskemål för många människor. Staden ska på olika sätt bidra till att bostadsmarknaden erbjuder attraktiva bostäder för äldre. Det ska också finnas boenden i form av servicehus och vård- och omsorgsboenden som kan tillgodose mer omfattande omvårdnadsbehov.

Personalen

För att ge äldre en god vård och omsorg behövs en bra arbetsmiljö och personal med lämplig utbildning. Den personal som anställs ska ha adekvat utbildning inom vård och omsorg. En förhållandevis stor andel av befintlig personal saknar utbildning och måste därför erbjudas grundutbildning. En del av vård och omsorgspersonalen har svenska som andraspråk och behöver utveckla sina språkkunskaper i svenska. Personalen ska ges möjlighet att utöva friskvård under arbetstid och att påverka arbetstid och arbetsformer.

Uppföljning av äldreplanen

Stadsdelsnämnderna ska i den årliga verksamhetsberättelsen redovisa hur äldreomsorgen bedrivs med utgångspunkt från äldreplanens mål och strategier. Efter halva planperioden, under 2009, ska äldreförvaltningen genomföra en uppföljning av äldreplanen. Resultatet av uppföljningen ska sedan ligga till grund för kommande äldreplan.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreplanen som styrinstrument

Förvaltningen anser att äldreomsorgsplanen är välskriven med målsättningar som är viktiga för äldreomsorgen. Den stora utmaningen ligger i själva genomförandet, t.ex. att definiera vad goda och trygga levnadsförhållanden är i praktiken för den enskilde, samt att skapa resurser för att tillgodose den äldres behov. Förvaltningen ser att satsningarna inte ryms inom nämndens budgetram och förutsätter att hänsyn tas till detta i kommunfullmäktiges budgetbeslut

Endast de områden som förvaltningen önskar kommentera, eller har synpunkter på, redovisas. Där inga kommentarer lämnats instämmer förvaltningen i förslaget till äldreplan.

Strategier för måluppfyllelse

➤ Äldreomsorgen ska arbeta förebyggande och aktivt delta i samhällsplaneringen

En viktig förutsättning för den äldre som önskar bo kvar i sin bostad är att den enskildes bostad och närmiljö är tillgänglig för henne/honom. Förvaltningen anser att det är av stor vikt att äldre fastigheter förses med hiss, då det ökar möjligheten för såväl den äldre men även för andra behovsgrupper att kunna bo kvar i sin bostad.

Uppsökande verksamhet

Uppsökande verksamhet kan utformas på olika sätt. Första stadsdelsförvaltning har erfarenhet av projektet, Hökarängens närvårdcentral som bedrivits mellan Stockholms stad och Stockholms läns landsting sedan juli 2004. Verksamheten formerades i avsikt för att öka samarbetet mellan vård- och omsorgsgivare för att fånga upp den äldre befolkningen och funktionshindrade i sin närmiljö- *"på rätt vårdnivå, av rätt vårdgivare och i rätt tid"*. Arbetssättet har varit teambaserat utifrån de yrkeskategorier som funnits inom verksamheten. Genom hembesök har tidiga upptäckter och bättre uppföljningar hos de äldre genomförts. Det har i sin tur ökat möjligheten för den enskilde att få en säker vård och en god omsorg.

Servicetjänster i form av vaktmästarservice

Denna servicetjänst i form av vaktmästarservice har utvecklats sedan införandet oktober 2005. Det är en uppskattad hjälp som ökar tryggheten och ökar möjligheten till kvarboende för många äldre.

Träffpunkter för äldre

I förvaltningens regi finns för närvarande två träffpunkter för äldre, en i Svedmyra och en i Fagersjö. Ytterligare en verksamhet kommer att starta under året i samarbete med anhörigprojektet. Pensionärsorganisationerna och frivilligorganisationerna/Röda Korset har även de ett stort utbud av aktiviteter för de äldre i Farsta.

Frivilligverksamheter

Förvaltningen har utformat en broschyr i samverkan med frivilligorganisationerna för att de äldre ska få en samlad information om utbudet i Farsta. Frivilligorganisationerna erbjuder promenader, samtalskontakt, utflykter men har även möjlighet att följa med på olika ärenden till tandläkare, bank eller bibliotek.

➤ **Äldreomsorgen ska präglas av god kvalitet**

Förvaltningen instämmer i äldreplanens intentioner och ser fram mot en gemensam kvalitetsredovisning. Viktigt är att se över varför stadsdelarnas egenuppföljning utifrån stadens mallar, inspektörernas uppföljning och länsstyrelsens äldreskyddsombuds inspektioner skiljer sig så avsevärt åt. Det är positivt att resultaten av kvalitetsuppföljningarna kommer att finnas tillgängliga på stadens hemsida.

Livskvalitet

Mat för äldre

Kosten har stor betydelse för de äldres välbefinnande. Förvaltningen ser detta som ett prioriterat utvecklingsområde och utbildar via stimulansmedel all personal inom äldreomsorgen i kost och näringslära, måltidens betydelse för välbefinnandet, tandhälsan, livsmedelshygien och utbildning i enklare matlagning för öppen hemtjänst.

Utevistelse

Inom alla vård och omsorgsboenden finns det möjligheter till utevistelse om den enskilde så önskar. Förvaltningen ser även att biståndsbedömda promenader i ordinärt boende är en viktig del i kvarboendet för den enskilde.

Aktiviteter och samvaro

Förvaltningen instämmer i att vikten av aktiviteter och samvaro för äldre är av stor betydelse. Farsta har idag tre biståndsbedömda dagverksamheter för dementa, en biståndsbedömd social verksamhet, och två öppna dagverksamheter och planerar att öppna en till under året. Förvaltningen ser detta som en förutsättning för att den enskilde ska kunna bo kvar hemma under en längre tid. Fem bussutflykter anordnas under sommaren, både inom ramen för anhörigprojektet och utifrån den biståndsbedömda sociala verksamheten.

Kultur

Kultur är en viktig för äldre. Personal framförallt på demensboenden inom förvaltningen använder idag Lättläst som en del i den dagliga samvaron med demenshandikappade

Äldres säkerhet

Äldres säkerhet i det egna boendet behöver utvecklas på ett flertal sätt. Det finns vinster för den äldre att bo kvar i sitt eget boende som kan vara svåra att mäta, såsom trygghet, sociala nätverk och möjligheten att gå ut och kunna orientera sig i området. Lokala rutiner för brottsförebyggande åtgärder, brandskydd och våld och övergrepp är viktiga för de äldres säkerhet.

Metoder för kvalitetsuppföljning

Förvaltningen instämmer i äldreplanens intentioner och ser fram mot en gemensam kvalitetsredovisning. Viktigt är att se över varför stadsdelarnas egen uppföljning utifrån stadens mallar, inspektörernas uppföljning och länsstyrelsens äldreskyddsombud inspektioner skiljer sig markant åt.

Vidare föreslår Förvaltningen att det under denna rubrik ska framgå att medicinskt ansvarig sjuksköterska har en central roll i arbetet gällande kvalitet och säkerhet i hälso- och sjukvårdsfrågor. Det sker exempelvis genom uppföljningar inom olika vård- och omsorgsboenden, hantering av avvikelser och är ett led i utvecklingen av kvaliteten inom äldreomsorgen. Förvaltningen föreslår att det utformas av en gemensam mall för uppföljningar och avvikelshantering i hälso- och sjukvårdsfrågor över staden, för att ge möjlighet att jämföra och säkra kvaliteten. Förvaltningen anser att utarbetade riktlinjer för kvalitetsråd inom alla vård- och omsorgsboenden är en förutsättning för att följa upp och förbättra verksamheternas kvalitet.

Dokumentation

Förvaltningen menar att det är viktigt att upphandla system där personalen kan planera, dokumentera och kommunicera på ett användarvänligt sätt. Detta är också ett led i att förbättra kvalitetsarbetet inom området.

➤ Det ska finnas en flexibel hemtjänst som kan hantera omfattande och specifika behov

Förvaltningen anser att ett tillägg ska göras under hemtjänst; den ska vara individanpassad och utformas i samråd med den enskilde och/eller dennes närstående.

Trygghetslarm

Förvaltningen anser att trygghetslarm inte alltid kan ersätta en enskildes behov av trygghet, utan det måste göras individuella lösningar utifrån hans/hennes behov i dennes bostad. Det kan i vissa fall inge en falsk trygghet om den äldre inte klarar av att använda larmet på rätt sätt på grund av t.ex. demenshandikapp. Idagsläget arbetar förvaltningen med att finna varianter på lösningar av trygghetslarmen.

Ökad spetskompetens i hemtjänsten

Utifrån de behov som äldre med psykiska funktionshinder har håller förvaltningen på att starta upp en verksamhet tillsammans med socialpsykiatrins boendestöd. Den äldre kommer att få en boendestödare under en kortare period, som lägger upp rutiner och

arbetssätt tillsammans med hemtjänsten. Sedan kommer boendestödjaren med sin kompetens fungera som handledare åt hemtjänstpersonalen i det enskilda ärendet.

Korttidsvård

Förvaltningen instämmer i att det i möjligaste mån ska vara separata enheter för korttidsvård. Men anser att dessa enheter bör ligga i anslutning till de särskilda boendena och i närmiljön. Det är ofta de som nyttjar korttidsvård som så småningom blir permanentboende på äldreboendet.

➤ **Det ska finnas olika boendeformer som tillgodoser äldres skiftande behov**

Servicehus

Förvaltningen anser att enskildes upplevelse av otrygghet särskilt ska beaktas men kan tillgodoses genom olika insatser i det ordinarie boendet. Servicehus kan inge en falsk trygghet för den enskilde.

Vård- och omsorgsboende

Förvaltningen instämmer i att det är angeläget att under planperioden avveckla de flerbäddsrums som finns på t.ex. Farsta sjukhem, sex dubbelrum har avvecklats på enheten under året, dessutom står sjukhemmet inför en omfattande ombyggnad och förprojektering pågår. Möjlighet måste dock finnas även fortsättningsvis för äkta makar att få dela lägenhet även på ett vård- och omsorgsboende.

➤ **Stadens hälso- och sjukvård ska ha en hög kvalitet och tillgodose äldres skiftande behov av vård och behandling**

De ökande vård- och omsorgsbehoven inom äldreomsorgen ställer allt högre krav på den hälso- och sjukvård som bedrivs inom de särskilda boendeformerna. Förvaltningen anser att det är viktigt att kontinuerligt se över kompetensen hos alla personalgrupper så att de motsvarar kraven för att upprätthålla en god och säker hälso- och sjukvård.

➤ **Den kommunala äldreomsorgen ska samarbeta med landstingets hälso- och sjukvård med fokus på den enskildes behov**

Hökarängens Närvårdcentral är ett bra koncept på hur en god samverkan mellan kommun och landsting har utvecklats. Förvaltningen ser mycket positivt på att utveckla Närvårdcentralens konceptet men ser att det finns stora problem med landstingets ersättningsmodell som försvårar framtida nya Närvårdcentraler.

Förvaltningen anser att kommunens och landstingets hälso- och sjukvårdspersonal behöver få tillgång till varandras databaserade journalföring för att förbättra patientsäkerheten men även underlätta det dagliga arbetet för dessa personalgrupper.

➤ **Anställda inom äldreomsorgen ska ha adekvat utbildning och kompetens som svarar mot de krav som verksamheten ställer**

I planen framhålls att det är angeläget att chefer får den kompetensutveckling och det stöd de behöver i sitt ledarskap. En förutsättning för ett gott ledarskap är också att chefen har ett rimligt antal anställda inom sitt chefsområde.

Forskning och utveckling

De äldre som är multisjuka idag och de som kommer att finnas inom vård- och omsorgsboenden behöver personal med aktuella kunskaper inom området. Det är därför viktigt att ett fortsatt samarbete med dagens aktörer på området utvecklas, men det måste också utvecklas andra former. Det kan vara genom nätverk eller hospitering inom andra verksamheter.

Bilaga

Stockholms stads äldreplan 2007-2011